

Respublikinė konferencija, skirta paminėti Tarptautinei slaugytojų dienai

Nijolė Saulienė

Respublikinė Klaipėdos ligoninė
LSSO Klaipėdos skyrius

Aušra Volodkaitė

LSSO biuras

Asta Mažionienė

Klaipėdos valstybinė kolegija

Gegužės 12 d. minima Tarptautinė slaugytojų diena. Ji švenčiama Tarptautinės Raudonojo Kryžiaus organizacijos sprendimu per anglų medicinos sesers Florens Naitingeil (1820–1910) gimimo dieną. Tai dienai paminėti Lietuvos slaugos specialistų organizacijos (LSSO) Klaipėdos skyriaus direktorės Nijolės Saulienės iniciatyva kartu su LSSO biuru ir Klaipėdos valstybine kolegija Vilniuje buvo surengta nuotolinė respublikinė šventinė konferencija. Ši konferencija subūrė per 1500 slaugytojų. Džiaugiamės galimybe švęsti visi kartu visuose Lietuvos miestuose, rajonuose, regionuose. Gaila, kad virtualioje auditorijoje netilpo visi norintieji dalyvauti šventiniame renginyje. O tie slaugytojai, dienos metu savo laiką skyrę darbui, turėjo galimybę prisijungti ir peržiūrėti konferencijos įrašą po renginio visą mėnesį. Konferenciją moderavo LSSO I viceprezidentė Aistė Raulušaitienė. Konferenciją pradėjo LSSO prezidentė Aušra Volodkaitė, kuri kreipėsi į nuotolinę konferenciją gausiai prisijungusius Lietuvos slaugytojus. Po jos sveikinimo žodžius tarė šios konferencijos iniciatorė ir viena pagrindinių organizatorių, LSSO Klaipėdos skyriaus direktorė Nijolė Saulienė.

Konferencijos pranešėjai

Tarptautinės slaugytojų dienos proga Lietuvos slaugytojus sveikino Sveikatos apsaugos ministras Arūnas Dulkys, Seimo Sveikatos reikalų komiteto narė Jurgita Sejonienė. Seimo narė Dovilė Šakalienė, kuri niekada nepamiršta slaugytojų, skaito pranešimus rengiamose LSSO Klaipėdos skyriaus ir Klaipėdos valstybinės kolegijos konferencijose. Šiltais sveikinimo žodžiais į visą Lietuvos slaugytojų bendruomenę kreipėsi Klaipėdos valstybinės kolegijos direktorė Gražina Markvaldienė. Nuoširdžius sveikinimo žodžius tarė Klaipėdos valstybinės kolegijos dekanė doc. Dr. Asta Mažionienė.

Rengiant konferenciją, dalyvavo Klaipėdos valstybinės kolegijos, Klaipėdos universiteto pranešėjai. Konferencijos tema – „Slaugytojų lyderių balsas: ateities sveikatos priežiūros vizija“. Joje dalyvavo dešimt lektorių, kurie pasidalijo savo pranešimais, atliktais tyrimais. Pateiksime pagrindinius pranešimų akcentus.

LSSO Prezidentė Aušra Volodkaitė savo pranešime kalbėjo, kad 2021 metų Tarptautinė slaugytojų diena ir tema siekia atkreipti dėmesį:

- Į COVID-19 pandemijos poveikį sveikatos apsaugos sistemai ir slaugytojams.
- Kokie pandemijos keliami sunkumai gali daryti įtaką slaugytojų ateičiai.
- Pabrėžti, kad slaugytojai, kaip didžiausia sveikatos priežiūros darbuotojų grupė, gali reikšmingai prisidėti, planuojant sveikatos priežiūros ateitį.

A. Volodkaitė įvardijo LSSO patirtį, siekiant įveikti Lietuvos slaugytojų patiriamus iššūkius COVID-19 pandemijos laikotarpiu. Tai didėjantys darbo krūviai, perkėlimai dirbti į COVID-19 skyrius, taikant spaudimą, susirgimai COVID-19, stresas ir emocinė įtampa, profesinis perdegimas, saugos priemonių stoka, netinkamas jų naudojimas, skaičiaus ribojimai, išpareigojimų didinti atlyginimus nepaisymas, priedų prie darbo užmokesčio nemokėjimas kituose, ne COVID-19 skyriuose. Taip pat nedarbingumo apmokėjimo skirtumai, stigmatizavimas, kaltinimai, psichologinis smurtas, slaugytojų pasitraukimas iš praktikos, darbuotojų trūkumas, socialinio gyvenimo ribojimai.

LSSO kartu su tarptautinėmis slaugytojų organizacijomis teigia, kad reikia skubiai atkreipti dėmesį į slaugytojų gerovę ir sveikatą. Slaugytojams reikia laiko atsigauti. Priešakinių linijų slaugytojams reikalingos poilsio ir atsigavimo dienos, – tai nėra prabanga, o būtinybė. Taip pat reikia investuoti ir į slaugos studentus, taip siekiant geresnės profesijos ateities ir slaugytojų įgalinimo gerai veikiančiose sveikatos priežiūros sistemose. Pranešėja teigė, kad ateities slaugytojų lūkesčiams įgyvendinti reikia politinės galios. Taip pat ir pokyčių įstaigose, slaugytojų dalyvavimo savo profesijos plėtroje, visuomenės švietimo, išteklių planavimo, lyderystės, vieningumo ir solidarumo.

Nijolė Saulienė, LSSO Klaipėdos skyriaus direktorė, paruošė pranešimą „LSSO Klaipėdos krašto slaugytojų atstovavimo patirtis, iššūkiai, pasiekimai“. Pranešimo pradžioje direktorė pateikė LSSO Klaipėdos skyriaus ataskaitą. Prisimena, kad suburtai naujai LSSO skyriaus komandai teko sutelkti jėgas ir dirbti ypač sunkiu periodu. Šalyje prasidėjo ekonominis sunkmetis,

kuris tapo išbandymu ir Klaipėdos krašto slaugytojams. Į LSSO Klaipėdos skyrių pradėjo kreiptis slaugytojai dėl didelio darbo krūvio ir pernelyg mažų atlyginimų. Daugelyje gydymo įstaigų slaugytojai jautėsi diskriminuojami – jei mažinamas įstaigos biudžetas, pirmiausia atlyginimai mažinami jiems, o dirbti kartais tenka už kelis. LSSO Klaipėdos skyriaus taryba suprato, kad tik sutelkus slaugytojus galima pasiekti teigiamų pokyčių slaugos profesijoje. Tenka pripažinti, jog Lietuvoje slaugytojų dalyvavimas sveikatos politikoje šiuo metu yra per mažas, nes slauga, kaip savarankiška profesija, pripažinta neseniai. Todėl tikrai labai skaudu, kai viešojoje erdvėje valdžios žmonės, netgi kurdami įstatymus, šiai profesinei grupei nesugeba teisingai ištarti profesijos pavadinimo. Ir tokie atvejai ne vienetiniai. Žiniasklaida dažnai pavadina medicinos seserimis, sesutėmis, slaugėmis. Tada pajaučiame, kaip širdyje labai ryškiai suspindi nusivylimo akimirkos. O tuomet slaugytojai liūdi, emociškai tampa labai sunku, nes ir taip kasdienybė pripildyta įtampos ir streso. Šiandienos slaugytojai susiduria su įvairias iššūkiomis, dirbdami ir nesaugioje aplinkoje, patirdami didelį darbo krūvį, kartais ir profesijos nuvertinimą, gaudami mažą darbo užmokestį. Nemažai pridedama su slauga nesusijusių darbų, tokių kaip maisto dalijimas, medicininis atliekų rūšiavimas, gydymo istorijų tvarkymas. Tuo metu daugiau laiko galėtų skirti pacientų slaugai.

Konferencijos dalyviams džiugu buvo klausytis gerbiamos profesorės dr. Vilmos Žydžiūnaitės pranešimo „Slaugos vadybos kokybė sveikatos priežiūroje: slaugytojo lyderio profilis, slaugytojo lyderystė kaip organizacijos instrumentas ir ugdymasis lyderystei“. Prieš pradėdama skaityti pranešimą, profesorė pasveikino visus Lietuvos slaugytojus, o taip pat ir save su profesine švente. Iš jos įvardytų esminių akcentų profesorė prisiminė, kad LSSO suteikė jai didžiulį pastiprinimą ir jos veikla su šia organizacija prasidėjo nuo 1993 metų. 1996–2011 metais profesorė atstovavo Lietuvai Europos darbinėje slaugos mokslininkų tyrėjų grupėje. Prof. dr. V. Žydžiūnaitė teigė, kad „slauga nėra romantizuota vien tik apie rankos palaikymą. Slauga yra mokslas. Tai mokslo įrodymais grįsta praktika.“ Toliau savo pranešime profesorė kalbėjo apie slaugytojo lyderystę, o tai reiškia – slaugytojai lyderiai skatina saugias sveikatos priežiūros teikimo sistemas; kokybišką slaugos praktikos aplinką, suteikiančią tinkamus žmogiškuosius ir kitus išteklius; socialinį teisingumą, išteklius, susijusius su svarbiausiais sveikatos priežiūros veiksniais ir paslaugomis, mažinančiomis skirtumus ir gerinančiomis pažeidžiamų asmenų prieigą prie sveikatos priežiūros paslaugų.

Br. kunigo Andriaus Dobrovolsko pranešimo tema buvo „*Mindfulness* – kelias į geresnę pacientų slaugą“. Paaiškino „*mindfulness*“ sąvoką – tai žodis, kilęs iš anglų kalbos, reiškiantis „dėmesingas sąmoningumas, buvimas dabartyje, buvimas be objekto“. Tai meditacijos rūšis, o kiekvienos meditacijos esmė – dėmesio valdymas. Dėmesys gali būti sutelkiamas į mantrą, tam tikrą daiktą arba kitą objektą. „*Mindfulness*“ meditacijos metu dėmesys sutelkiamas į dabarties akimirką ir tai, ką šiuo metu patiriame. Pasak pranešėjo, dvasiniai autoriai teigia, kad tokia praktika reikalinga, kad mes augtume, tobulėtume. Slaugytojams reikalingas emocinis ryšys

su pacientais, kai jis yra vienišas, ypač šiuo pandemijos laikotarpiu, kai į ligonines neįleidžiami jų artimieji. Tokia praktika padeda tobulėti.

Doc. dr. Asta Mažionienė, doc. dr. Jurgita Andruškienė pristatė pranešimą „Kokių kompetencijų reikės naujai į skaitmeninių sveikatos priežiūros technologijų erą žengiantiems sveikatos priežiūros specialistams?“. Pranešėjos teigė, kad vis dažniau virtualiosios realybės technologijos pritaikomos sveikatos priežiūros specialistų mokymui. Jomis naudojantis galima tyrinėti žmogaus anatomiją, mokytis atlikti operacijas ir kontroliuoti įvairių infekcijų plitimą. Virtualioji realybė yra veiksminga inovatyvi mokymo priemonė, mokymo scenarijus galima kontroliuoti ir prareikus pakartoti, užtikrinamas tiesioginis grįžtamasis ryšys, praktikos aplinka gerokai peržengia auditorijos ribas.

Pranešime vaizdžiai pristatomos išmaniųjų prietaisų ir mobiliųjų programų panaudojimo galimybės, valdant lėtines ligas. Jau sukurtų mobiliųjų programų gausa įrodo jų populiarumą ir pritaikomumą kasdieniniame žmonių gyvenime. Mobiliosios programos padeda pacientams, sergantiems lėtinėmis ligomis, stebėti savo sveikatą būklę ir koreguoti sveikatos elgseną. Mobiliosios programos sukurtos sveikatos elgsenos korekcijos teorijų (modelių) pagrindu. Sveikatos elgsenos korekcijos modeliai, tokie kaip Sveikatos įsitikinimų modelis, Pagrįstų veiksmų teorija, Suplanuoto elgesio teorija, Elgesio keitimo stadijų modelis padeda suvokti žmogaus mąstymą, koreguojant sveikatos elgseną, ir parinkti individualią veiksmingiausią motyvavimo strategiją. Mobiliosios programos motyvuoja pacientus sveikatos elgsenos korekcijai per teigiamos dinamikos demonstravimą, grįžtamojo ryšio teikimą, betarpišką bendravimą su sveikatos priežiūros specialistais.

Sveikatos priežiūros sistema, veikianti IV pramonės revoliucijos, patiria sparčią transformaciją, paraleliai turėtų būti tobulinamos sveikatos priežiūros darbuotojų kompetencijos. Poreikiai, išryškėję atlikus konteksto analizę:

1. Reikalingas tinkamai pasirengęs sveikatos priežiūros sektoriaus personalas, kuris atlieptų IV pramonės revoliucijos sąlygotus iššūkius.
2. Būtinai pradinis ir tęstinis personalo kvalifikacijos tobulinimas.
3. Labai akivaizdus profesinio rengimo mokytojų, praktikos mokytojų ir mentorių, tinkamai pasirengusių apmokyti sveikatos priežiūros įstaigų personalą, poreikis.
4. Skubus poreikis tobulinti profesinio rengimo mokymo programas, akcentuojant kompetencijų, susijusių su IV pramonės revoliucijos taikymu, ugdymą.
5. Tinkamų mokymosi instrumentų, skirtų personalo apmokymui, stoka. Projekto „*Industry 4.0 in Healthcare*“ partneriai – organizacijos iš Lenkijos, Lietuvos, Ispanijos, Rumunijos ir Maltos įgyvendins šiuos uždavinius:
  - parengs informacinę priemonę visomis partnerių šalių kalbomis apie IV pramonės revoliucijos priemonių taikymą sveikatos priežiūros sektoriuje ir profesinio mokymo programų rengimo rekomendacines gaires;

- parengs profesinio rengimo mokymo programą sveikatos priežiūros profesionalams;
- sukurs inovatyvaus mišraus mokymosi (angl. *blended-learning*) programą, pritaikytą ir nuotoliniam mokymui(si);
- parengs mokymo medžiagą mokymui(si) auditorijose;
- parengs (įsi)vertinimo ir sertifikavimo instrumentus nuotoliniam ir „gyvam“ mokymui;
- parengs specialią mokomąją priemonę praktikos mokytojams;
- atliks sukurtos mokymo programos testavimą ir parengs vertinamąją analizę apie IV pramonės revoliucijos priemonių taikymą klinikinėje mokymosi aplinkoje.

Doc. dr. Aelita Skarbalienė, Klaipėdos universitetas. Pranešimu „Kokių lyderių reikia slaugai?“ akcentavo, kad reikia tokių slaugos lyderių, kurie slaugoje mato prasmę. Kurie mato prasmę savo ir aplinkinių žmonių asmeniniame ir profesiniame augime. Kurie mato prasmę sveikatos priežiūros sistemos tobulinime. Kurie mato prasmę kokybės kūrime. Kurie mato prasmę slaugytojo įvaizdžio kūrime. Kurie yra pasiruošę būti slaugytojo profesijos atspindžiu.

Doc. dr. Marija Truš, Klaipėdos universitetas, savo moksliniame pranešime „Slaugos praktikos mokytojas: kompetencijos ir funkcijos“ supažindino su retai girdima tema apie mentorystę. Docentės teigimu slaugos praktikos mokytojas (mentorius) yra slaugytojas, turintis nemažą darbo patirtį ir žinių, gebantis perduoti jas slaugos studentui. Mentorius kuria lygiaverčius santykius su studentu, palaiko jį, formuoja teigiamą mokymosi patyrimą klinikinėje aplinkoje. Mentorius moko studentą atlikti slaugos veiksmus, skatina profesinę socializaciją, daro įtaką tolesniam studento mokymosi procesui, asmeniniam ir profesiniam tobulėjimui. Mokymosi proceso metu ugdomi profesiniai gebėjimai, kritinis mąstymas, savarankiškumas, gebėjimas priimti sprendimus. Tačiau Lietuvoje nėra vieningos mentorių rengimo programos, mentoriai neturi pakankamai kompetencijų, o jų veiklos funkcijos neapibrėžtos, taip pat mentorystė lieka tik antrinė veikla, nes pagrindinė – tinkamai atlikti slaugytojo funkcijas.

Doktorantės Linos Gedrimės (Respublikinė Klaipėdos ligoninė, Klaipėdos valstybinė kolegija) pranešimo tema „Informacinės technologijos ir jų panaudojimo galimybės medicinoje“. Skaitmeninių technologijų naudojimas gali pagerinti sprendimų priėmimą sveikatos priežiūros srityse, siekti aukštesnių standartų ir skatinti visuomenę naudotis skaitmeninių technologijų paslaugomis, skatinant apsaugoti savo sveikatą ir gerovę. Medicinoje dirbtinis intelektas (AI) pirmiausia naudojamas vaizdų klasifikavimui ir turi didelį potencialą paveikti vaizdais pagrįstas specialybes, tokias kaip radiologija, patologija ir gastroenterologija (GE). Skaitmeninis dvynys (*Digital Twins*) yra labai pažengęs modeliavimas, naudojamas kompiuterinėje inžinerijoje (CAE). Tai yra skaitmeninis egzempliorius, vaizduojantis fizinį objektą ar procesą, tačiau jis nėra skirtas pakeisti fizinį objektą; tai yra tik informacija apie jo optimizavimą. Kiti terminai, vartojami kalbant apie skaitmeninę dvynių technologiją, apima virtualių prototipų sudarymą,

hibridinių dvynių technologiją ir skaitmeninio turto valdymą, skaitmeninis dvynys greitai populiarėja pasaulyje.

Daiva Narvilienė, Klaipėdos valstybinė kolegija, Laura Jogminienė, Klaipėdos universitetinė ligoninė, aptarė atliktą tyrimą „Lyderystės kompetencijų ir komandinio darbo efektyvumo sąsajos slaugytojo veikloje“. Juo nustatyta, jog slaugytojai asmenines lyderystės kompetencijas vertino palankiau nei komandinį darbą. Slaugytojai aukščiausiai vertino pagarbų elgesį su kolegomis, pažadų bei įsipareigojimų laikymąsi, dėkingumo ir paramos rodymą už komandos narių pagalbą, pripažino savo stipriąsias ir silpnąsias puses. Slaugytojų ateities viziją ir tobulėjimo veiksnius aukščiausiai vertino vyresnieji slaugos administratoriai. Tyrimo rezultatų duomenimis atviras ir nuoširdus bendravimas, aiškus informacijos perdavimas komandai, tinkamas konfliktų sprendimas bei komandos narių požiūriu teisingas darbo pasidalijimas labai priklauso nuo lyderio bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų. Efektyvaus komandinio darbo atmosfera, bendravimas, vaidmenys bei komandos narių entuziazmas turi stiprias sąsajas su lyderio aukštu emociniu intelektu. Tyrimo rezultatai parodė ypač stiprų ryšį tarp lyderystės kompetencijų ir komandinio darbo efektyvumo slaugytojo veikloje. Pagrindinės efektyvaus komandinio darbo sąsajos siejamos su slaugos lyderio bendravimo ir aukšto emocinio intelekto kompetencijomis. Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, kad slaugos lyderis, jo bendravimo įgūdžiai ir emocinis intelektas, kurie leidžia laviruoti tiek gyvenimo, tiek darbo kelyje, įveikti įvairius iššūkius, priimant save ir kitus, mąstant atvirai, aiškiai bei tobulinant profesinius įgūdžius, kurie gali apsaugoti komandos narius nuo patiriamų emocijų poveikio kasdieniniame darbe bei komandinį darbą padaryti efektyvesniu.

Laura Giedrienė pristatė savo magistro baigiamojo darbo tyrimą „Slaugytojų perdegimo sindromas ir su darbu susiję psichosocialiniai veiksniai“. Perdegimo sindromas yra aktuali problema tarp slaugos profesijos atstovų. Patiriant perdegimą, blogėja slaugytojų emocinė ir fizinė sveikata, sumažėja darbo kokybė, didėja pacientų nepasitenkinimas. Psichosocialiniai veiksniai yra glaudžiai susiję su perdegimu ir psichosocialine slaugytojų darbo aplinka. Tyrimu siekiama atkreipti dėmesį į slaugytojų psichosocialinę darbo aplinką, kaip veiksnį, galintį sumažinti ir padidinti perdegimo sindromo atsiradimo riziką. Tyrimo problema – slaugytojų patiriamo perdegimo sindromo ir jį lemiančių veiksnių sąsajos. Tyrimo tikslas – išanalizuoti perdegimo sindromo raišką slaugytojų darbe ir su darbu susijusius psichosocialinius veiksnius. Tyrimo metodika – atliktas kiekybinis tyrimas, anoniminės anketinė apklausa. Tyrimo instrumentas sudarytas iš demografinių rodiklių, Kopenhagos perdegimo klausimyno bei COPSQ III. Statistinė duomenų analizė apdorota „SPSS 23.0 for Windows“ paketu. Imtis – 294 slaugytojai. Tyrimas atliktas vadovaujantis Helsinkio deklaracijoje pateikiamais etiniais principais. Tyrimo rezultatai – daugiau nei pusė slaugytojų patyrė perdegimo sindromą. Aukštesni perdegimo rodikliai nustatyti tarp santuokoje gyvenančių asmenų. Su darbu bei dėl darbo su pacientais susijęs perdegimas dažniau pasireiškė tarp asmenų, turinčių vaikų. Miesto stacionare

slaugytojai dažniau patiria su darbu susijusį perdegimą. Rajono stacionare – dėl darbo su pacientais susijusį perdegimą. Nustatytos sąsajos tarp perdegimo komponentų ir psichosocialinių veiksnių. Asmeninio perdegimo išreikštumas labiausiai susijęs su darbo ir gyvenimo konfliktu, laiko trūkumu, nesaugumu dėl darbo sąlygų. Darbinės veiklos perdegimo komponento išreikštumo didėjimas – su darbo ir gyvenimo konfliktu, laiko trūkumu ir didėjant vaidmenų konfliktams. Dėl darbo su pacientais susijusio perdegimo išreikštumo didėjimas su darbo ir gyvenimo konfliktu, laiko trūkumu ir darbo tempu. Išvados: perdegimą slaugytojai patiria nepriklausomai nuo jų darbo vietos; dažniau slaugytojai patiria aukštesnę asmeninio perdegimo sindromą. Nustatyti slaugytojų patiriami psichosocialiniai veiksniai, turintys aukštą stresogeninį poveikį, kai yra aukštas jų išreikštumas: emocijų poreikis, neteisėtos užduotys, darbo tempas. Kai žemas išreikštumas – darbo kontrolė ir socialinė vadovo parama. Visi perdegimo sindromo komponentai turi sąsajų su beveik visais psichosocialiniais veiksniais.

Konferencijos akimirka

Konferenciją pabaigėme poeto Algimanto Baltakio žodžiais:

*Žmogus gražus, kai savo darbu puošia žemę,
Žmogus gražus, kai vertina kitus,
Kai savo širdį, gerą ir neramią,
Dalija lyg lietaus lašus...*

Tarptautinės slaugytojo dienos proga visiems buvusiems ir dabar dirbantiems slaugytojams linkime sveikatos, kantrybės, nuoširdumo sunkiame kasdieniniame darbe!